PRÓBAÉRETTSÉGI

2003. május-június

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINT

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

MEGOLDÁS

Kiss Árpád OKSZI
Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény
Vizsgafejlesztő Központ

OKÉV
ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI ÉRTÉKELÉSI ÉS VIZSGAKÖZPONT

Kedves Kollégák!

Kérjük, hogy alapvetően **a megoldási útmutatóban megfogalmazott válaszelemeket fogadják el,** és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljenek!

Pontozás

Helyes válasz/válaszelem:	1 pont
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

A feladatsorban több olyan kérdés is van, amelyeknél **a jó megoldás több válaszelemből áll**. Ezeknél a feladatoknál az alábbiak szerint pontozzanak:

A) Ha a helyes válasz több válaszelemből áll, és a feladatra összesen egy pont adható:

1 pont akkor adható, ha minden, a megoldásban felsorolt válaszelem szerepel benne.

B) Ha a helyes válasz több válaszelemből áll, és a feladatra összesen két pont adható:

2 pont akkor adható, ha valamennyi, a megoldásban felsorolt válaszelem szerepel benne.

1 pont akkor adható, ha a megoldásban felsoroltak közül legalább két válaszelem szerepel a megoldásban.

Fél pont a feladatlap egyetlen válaszelemére sem adható!

A nem zárt végű feladatoknál (pl. az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal.

A megoldási útmutatóban nem szereplő, de jó válaszok is elfogadhatók!

Jó munkát kívánunk, amit előre is köszönünk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. FELADAT

Oldja meg a következő feladatokat az ókori görög polisz államszervezetét mutató ábra segítségével!

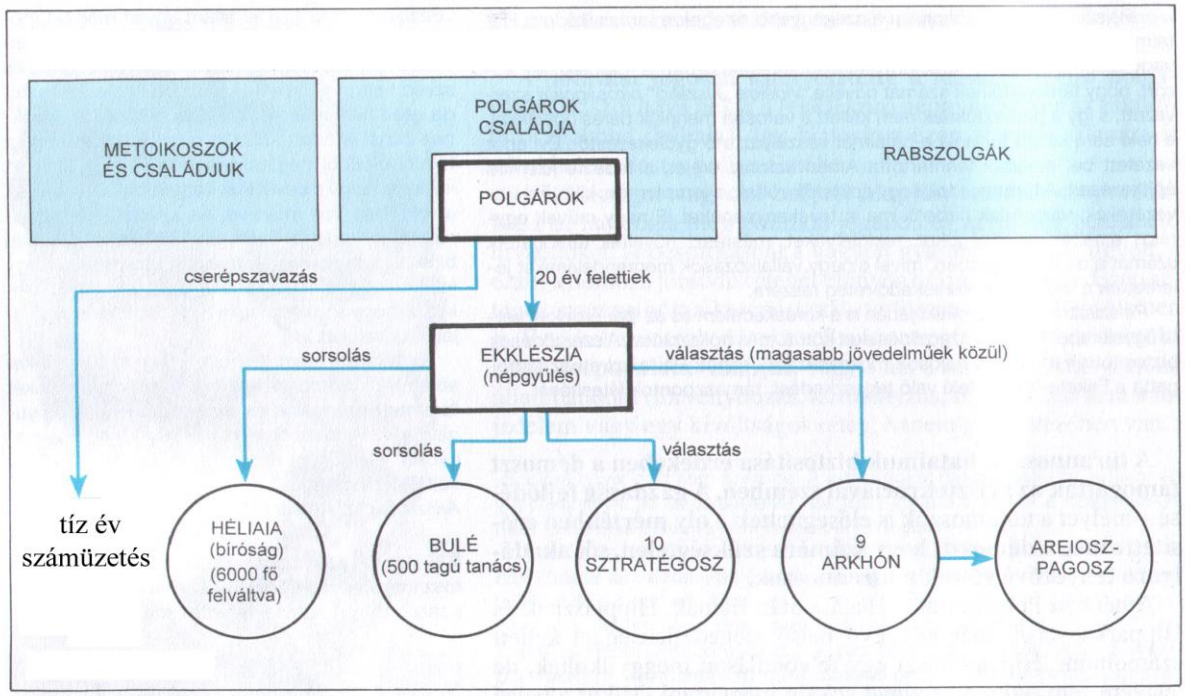

Athén társadalma és politikai intézményei

A) Milyen politikai berendezkedést tükröz az ábra! *Húzza alá a helyes választ!* | 1 pont |

<u>királyság</u> despotizmus demokrácia

B) Melyik városállam államszervezetét mutatja az ábra? *Húzza alá a helyes választ!* | 1 pont |

<u>Athén</u> Spárta

C) Sorolja fel, hogy kik **nem vehettek részt** a polisz politikai irányításában! | 3 pont |

rabszolgák

polgárok családja

metoikoszok és családjaik

D) Melyik a polisz **legnagyobb** befolyással bíró testülete? | 1 pont |

népgyűlés

Összesen (6 pont)	

2. FELADAT

1283-ban a velencei piactéren tartózkodókat Messer Marco Polo hazaérkezése foglalkoztatja.

Állapítsa meg, hogy a forrásrészletben szereplő négyfős csoport szereplői melyik valláshoz tartoznak? *Húzza alá a helyes választ!*

FORRÁSRÉSZLET

A.: Láttam milyen mesés árukat hozott Kínából Messer Polo. Szűz Máriára esküszöm, hogy ilyen kelmét még álmomban sem képzeltem.

B.: Karavánok hozzák Távol-Keletről, rokonaim küldtek már ilyet nekem tavaly Peszach idején.

C.: A Próféta szakállára esküszöm, hogy a Kelet mesés kincseit már évszázadok óta ismerik az én őseim is.

D.: Hihetetlen, hogy Kínában létezik a robbanó por, amellyel ölni lehet, meg falat törni. Mi, igazhitű keresztények régóta ismerjük a görögtüzet, avval védtük meg városunkat, Bizáncot a pogányoktól.

C.: A mekkai zarándoklatomon találkoztam olyan kereskedővel, aki Indiában járva hallott már a kínai robbanóporról.

A.: Kit érdekel a robbanópor? Lehet, hogy az arabok nem bírtak annak idején a hatalmas császárral, de az igaz római hitű lovagok elfoglalták Bizáncot.

D.: Én azt mondom eretnek cselekedet volt Bizáncra rontani Jeruzsálem visszavétele helyett.

A.: Vigyázz a szavaidra görög! Ti eretnekek lettetek. Nem fogadjátok el a pápai irányítást, pedig Jézus követőinek valljátok magatokat, de mégsem követitek az Anyaszentegyház főpásztorát.

B.: Messer Zorzi, a mi zsinagógánk régóta áll, és nem zavarja a velenceiek nyugalmát. Ábrahám fiait, Mohamed követőit, örmény és görög kereskedőket is megtűrik a velencei piacokon.

Szereplő	A szereplő vallása
A.	<u>római keresztény</u>, ortodox keresztény, zsidó, muszlim, buddhista
B.	római keresztény, ortodox keresztény, <u>zsidó</u>, muszlim, buddhista
C.	római keresztény, ortodox keresztény, zsidó, <u>muszlim</u>, buddhista
D.	római keresztény, <u>ortodox keresztény</u>, zsidó, muszlim, buddhista

Összesen (4 pont)	

3. FELADAT

Szent László király törvényeiből idézünk. A forrás alapján válaszoljon az alábbi kérdésekre!

FORRÁSRÉSZLETEK

4. Ha ezután valakit az egész falu tolvajnak kiált, istenítélettel vizsgálják meg. Ha ennek folytán ártatlannak bizonyul, a falu csupán egy penzát fizessen a papnak. Ha pedig bűnösnek találják, minden vagyonát foglalják le a király részére, amiből negyedrészt a falubelieknek adjanak.

6. Ha a bíró a rabszolga orrát nem vágja le, vagy a szabadot nem akasztja fel, vesszen mindene, fiain és lányain kívül, s magát adják el. Ha pedig ártatlant akaszt fel, száztíz pénzt fizessen, és a felakasztott személy minden vagyonát adja vissza.

12. Ha valamely szabadot vagy rabszolgát lopáson érnek, akasszák fel. Ha pedig, hogy meneküljön az akasztófától, a templomba menekül, kihozván őt a templomból, vakítsák meg. Az olyan rabszolga pedig avagy szabad, aki libát vagy tyúkot lop, fél szemét veszítse, s amit lopott, adja vissza.

14. Ha valamely szabad ember tíz dénár értékűt lop, akasszák fel, ha tíz dénárnál kisebb értékűt lop, a lopott értéket tizenkétszeresen adja vissza, és egy ökröt fizessen. (*László II. törvénykönyvéből*)

A) Milyen bizonyítási eljárás szerepel a törvénykönyvben? | 1 pont |

istenítélet

B) Mikor bünteti szigorúbban a törvény a bírót? *Húzza alá a helyes választ!* | 1 pont |

Szigorúbb a büntetés, ha a bíró …
ártatlant ítél el. futni hagyja a bűnöst.

C) Milyen büntetési formák jelennek meg a forrásban? | 2 pont |

pl. pénzbírság, *vagy* vagyonelkobzás
csonkítás, *vagy* vakítás, akasztás (halál)

D) Milyen alapvető társadalmi, gazdasági célt szolgálnak e törvénycikkek? | 1 pont |

magántulajdon védelme

Összesen (4 pont)	

4. FELADAT

A magyar történelem melyik évszázadához kapcsolódnak a következő fogalmak? *Betűjelekkel válaszoljon!*

a) hajdú b) kettős fejedelemség c) jobbágyfelszabadítás
d) kuruc e) passzív ellenállás f) kalandozások

X. század	XVII-XVIII. század	XIX. század
b, f	**a, d**	**e, c**

Minden helyes csoport (pl. X. század) 1-1 pont. A pont csak akkor adható meg, ha a táblázat adott celláiban csak az ott megjelölt betűk szerepelnek.

Összesen (3 pont)	

5. FELADAT

A szöveg alapján rendszerezze a nagy földrajzi felfedezések tudományos-technikai feltételeit és gazdasági, politikai okait! *A **szövegből vett rövid** kifejezésekkel válaszoljon!*

FORRÁSRÉSZLET:

A XV. századra kereskedelmi összeköttetés jött létre a Földközi tenger és a Baltikum között. Ezeken az új utakon – a nyílt tengeren – új hajótípus, a caravella, új helymeghatározó eszközök segítették a hajósokat. A XV. század során Európa gazdasága a válságon túljutva gyorsuló ütemben fejlődött, s a gazdaság fejlődése növekvő mennyiségű nemesfémet igényelt, miközben az európai nemesfémbányák kimerülőben voltak. A törökök előretörése óta lezárult a keleti kereskedelmi útvonal. Csak az arabok közvetítésével, magas vámokkal terhelve érhetett a selyem, a fűszer és a drágakő Európába.
A reneszánsz révén ismertté vált az antik világból Ptolemaiosz azon elképzelése is, amely a Földet gömb alakúnak írta le, s ennek alapján elkészítették az első ennek megfelelő világtérképeket. A közfelfogás szerint Tengerész Henrik iskolájában felkészült tengerészek részletesen leírták Nyugat-Afrika partvidékén szerzett tapasztalataikat. A felfedezések nyomán a kereskedelem központja áttevődött a Földközi-tenger medencéjéből az Atlanti-óceán partvidékére. Az újonnan megismert területekről jó néhány ma is ismert növény (kukorica, paprika, kakaó, dohány) honosodott meg Európában.

A) Feltételek: a) új hajótípus (caravella) — 2 pont
b) helymeghatározó eszközök

B) Okok: a) török terjeszkedés — 2 pont
b) nemesfém éhség

C) Következmények: a) a kereskedelmi központ áttevődik az Atlanti-óceánra — 2 pont
b) új növények honosodnak meg Európában

Összesen (6 pont)	

6. FELADAT

Nevezze meg és azonosítsa a mellékelt térképen a leírásokban szereplő városokat!

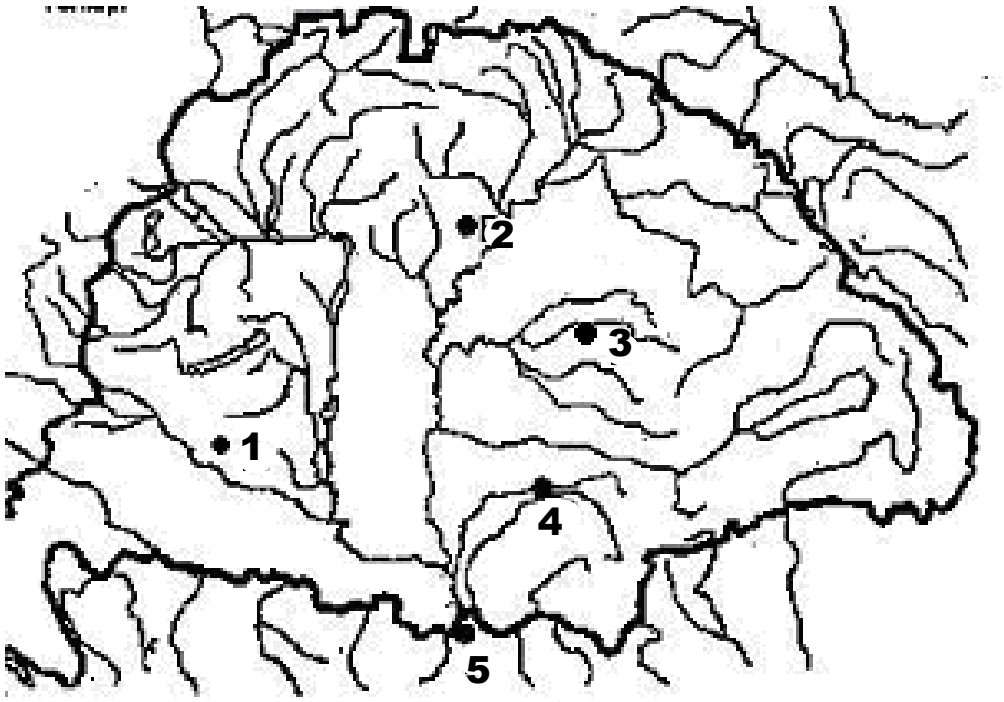

A) A város a mai Románia délnyugati részén helyezkedik el. A XV. század első felében a törökök elleni harcban a Délvidék védelmi központja lett. Várát 1514 nyarán Dózsa György parasztserege megostromolta, de vereséget szenvedett. 1552-ben, több mint egyhavi ostrom után a török elfoglalta.

A város **neve**: Temesvár: ..... **sorszáma**: 4 | 2 pont | |

B) A Duna partján, a Száva folyó torkolatánál helyezkedik el. A középkorban többnyire Magyarországhoz, illetve előbb Szerbiához tartozott. 1427-től végleg a magyar királyok birtoka volt. 1440-ben Murád szultán akarta bevenni, majd 1456-ban II. Mehmed ostromolta sikertelenül.

A város **neve** : Nándorfehérvár..... **sorszáma**: 5 | 2 pont | |

C) Az I. Szent István által 1000 körül alapított püspökség építtette ki. Várát 1241-ben a tatárok feldúlták, 1552-ben a török sikertelenül ostromolta, 1596-ban azonban az őrség feladta az erődítményt.

A város **neve** : Eger ..... **sorszáma**: 2 | 2 pont | |

D) 1566 augusztusában az agg Szulejmán vezetésével a törökök megostromolták. A kilátástalan helyzetbe került védők kis csapata kitört a várból, és a törökök lemészárolták őket.

A város neve : Szigetvár ..... **sorszáma:** 1 | 2 pont | |

Összesen (8 pont)	

7. FELADAT

A XVIII. század közepén megjelent híres **mű részletei** és **saját ismeretei** alapján oldja meg a következő feladatokat!

FORRÁSRÉSZLETEK

„Ha a törvényhozó hatalom a végrehajtó hatalommal ugyanabban a személyben vagy ugyanabban a hatósági testületben egyesül, nincsen szabadság, mivel attól lehet tartani, hogy az ilyen uralkodó vagy az ilyen testület zsarnoki törvényeket fog hozni, s azokat zsarnoki módon fogja végrehajtani.

Akkor sincsen szabadság, ha a bírói hatalom nincsen elválasztva a törvényhozó, valamint a végrehajtó hatalomtól. Ha a bírói hatalom a törvényhozói hatalomhoz kapcsolódik, az állampolgárok élete és vagyona feletti hatalom önkényes lenne, mert a bíró törvényhozó is volna. Ha a bírói hatalom a végrehajtó hatalomhoz lenne kapcsolva, a bírónak elnyomó hatalma lenne…

Minthogy szabad államban minden szabad lelkű ember maga kell hogy kormányozza magát, következésképpen a nép egészét kell hogy illesse a törvényhozó hatalom. Minthogy azonban ez nagy államokban keresztülvihetetlen, és kis államokban is sok hátránnyal jár, a népnek a maga képviselői útján kell megtennie mindazt, amit maga nem tud megtenni. …” *(Montesquieu: A törvények szelleme)*

A) Sorolja fel a Montesquieu által megkülönböztetett hatalmi ágakat! | 1 pont | |

törvényhozó

bírói

végrehajtó

B) Miért veszélyes **a szerző szerint**, ha a hatalmi ágak nem különülnek el? | 1 pont | |

zsarnokság jön létre

C) Hogyan valósítható **meg a szerző szerint** a végrehajtó hatalom feletti társadalmi ellenőrzés? | 1 pont | |

népképviseleti rendszerrel

D) Melyik korszakot meghatározó szellemi irányzathoz kapcsolódnak a szövegben megfogalmazott gondolatok? | 1 pont | |

felvilágosodás

Összesen (4 pont)	

8. FELADAT

Wesselényi Miklós megyei közgyűlési felszólalásának (1834) részlete alapján oldja meg a feladatokat!

FORRÁSRÉSZLET

„A nemességtől elválva sőt vele ellenséges indulatban tartani a parasztságot: egy gonosz politikának volt sikerült problemája. (...) Ez okból már századok óta a kormány a köznépet terhelő ocsmányképű parasztvédői és a köznépet oltalmazó ábrázatot tett, de a melynek egyfelől ő szívja zsírját. Most sem akarja a kormány ezen álarcát letenni, és ez volt az oka, hogy miért igyekezett arra, hogy a parasztságot boldogítható V. cikkely nem a királyi helybenhagyás megtagadása által essék el, hanem a nemesség tegye azt semmivé." *(Wesselényi Miklós)*

A) *Karikázza be annak az állításnak a sorszámát,* amelyik **leginkább** visszaadja Wesselényi gondolatait! | 1 pont | |

(1.) A kormány érdeke, hogy a parasztságot a nemességgel szembefordítsa, és a parasztság védelmezőjének szerepét játssza el, míg maga is élősködik a rajta.

2. A nemesség a parasztság zsírját szívja, de a kormány hiába próbálja a népet védeni, ha az uralkodó nem szentesíti a parasztvédő törvényeket. A kormány így nem felelős.

B) Wesselényi a jobbágykérdés mely megoldását szorgalmazta az 1830-as években? *Húzza alá a helyes választ!* | 1 pont | |

önkéntes örökváltság kötelező örökváltság

Összesen (2 pont)	

9. FELADAT

Oldja meg a következő feladatokat az 1848-49-es szabadságharc első küzdelmeiről szóló leírás alapján!

… Jellacsics nyomasztó létszámfölényre építette tervét. … A horvát haderő azonban nagysága ellenére sem lehetett igazán ütőképes: alig rendelkezett lovassággal, tüzérsége gyenge volt, s a gyalogság jelentős részét kiképzetlen tartalékok vagy népfelkelők alkották. A Velencei-tó északi partján szeptember végén felsorakozó magyar sereg létszáma a 18 000 főt sem érte el. A horvát bán pákozdi támadása rosszul sikerült, bár még így is közel kétszeres túlerőben volt, de centrumának támadása összeomlott a magyar tüzérség tüzében, a magyar jobbszárnyon pedig képtelen volt előrejutni. A visszavonuló Jellacsics október 7-én Mosonban kapta meg a hírt, hogy előző nap Bécsben forradalom tört ki. Ezért úgy döntött, hogy seregével Bécs alá vonul, s egyesül a Bécsből kiszorított helyőrséggel. Előtte azonban még serege értéktelenebb részét, a tartalék és népfelkelő zászlóaljak kb. 15 000 emberét visszaküldte Horvátországba.
A Bécs alá érkező horvát haderő a császárvárosból kiszorult helyőrséggel egyesülve legalacsonyabb létszámokkal számolva is legalább 40 000 embert jelentett. A Jellasicsot üldöző magyar sereg létszáma október közepére sem érte el a 30 000-et. Az ellenség tehát minőségi és mennyiségi fölényben volt, s a horvátok leggyengébb pontját, a lovasság hiányát is pótolták a Jellacsicshoz csatlakozott könnyű- és nehézlovas ezredek. Október végén, immár Windisch-Grätz herceg, tábornagy hadainak megérkeztével, 80 000 főnyi hadsereg gyűlt össze Bécs alatt. Nem csodálkozhatunk tehát, hogy ez az erő október 30-án olyan fölényesen verte vissza a magyar hadsereg megkésett felmentési kísérletét Schwechatnál. (*Hermann Róbert írása alapján*)

A) *Karikázza be azoknak az állításoknak a betűjelét,* amelyek Jellacsics seregével kapcsolatosak! | 3 pont | |

Jelacsics: …

(1.) lovassága és tüzérsége gyenge.

2. gyalogságát jólképzett népfelkelők alkották.

(3.) serege Windisch-Grätz herceg hadseregével megduplázódott

(4.) serege lovassággal és bécsi csapatokkal egészül ki.

5. serege összesen 35000 főt számlált.

B) Nevezze meg a mellékelt térképen betűkkel megjelölt helységeket! | 4 pont | |

	A helység neve
A	Pákozd
B	Moson
C	Schwechat
D	Bécs

Összesen (7 pont)	

Összpontszám (45 pont)	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Minden feladat megválaszolásánál alapvetően azt kell megállapítani, hogy a megoldás megfelel-e a javítókulcsban meghatározott kompetenciáknak és tartalmazza-e a megadott tartalmi elemeket és összefüggéseket.

A javítókulcs a vizsgázóktól elvárt válaszokat két formában tartalmazza:

táblázatban, értékelési szempontonként csoportosítva és
egy lehetséges **összefüggő szövegként**.

Kérjük a kedves Kollégákat, hogy a kompetenciák szerinti értékelésnél az adható pontokat **súlyozottan, de arányosan** osszák fel!

A **rövid, szöveges** feladatok általános javítási szempontjai:

Szempontok	Pont
A feladat megértése: • A vizsgázó **megértette**-e, a feladatban felvetett problémát. • A vizsgázó a **válasza** túlnyomó részében erre a problémára kísérli-e meg a válaszadást? • A vizsgázó válasza eltér-e a feladatban megfogalmazott témától? Fókuszált-e a szöveg?	**1**
Kompetenciák szerint: • **A források használata** kompetencia alapján a vizsgázó összegyűjtötte-e a forrásban megtalálható információk nagy részét / egy részét? • A vizsgázó felismerte és megnevezte-e a forrás által illusztrált vagy képviselt történelmi jelenséget? • A vizsgázó be tudta-e építeni válaszába saját ismereteit, azokat összefüggésbe hozta-e a forrással? • A forráshasználat beépült-e a válaszba? • A vizsgázó levont-e **következtetéseket** a forrás történelmi hátterére, keletkezésének körülményeire vonatkozóan (amennyiben a feladat ezt megkövetelte)?	**10**
• A válasz kifejtéséhez használta-e a vizsgázó a korszakra és a témára vonatkozó történelmi **szakszókincset**, fogalmi hálót? • A téma kifejtése során **helyesen használta**-e a történelmi fogalmakat?	
• A válaszadás során az eseményeket **az időbeli sorrendiséget** és a **térbeli viszonyaikat** figyelembe véve mutatja-e be?	
• Az Eseményeket **alakító tényezők** között rámutat a történelmi események okaira, következményeire, általában több okot, következményt tud felsorolni. • Történelmi személyiségek bemutatásakor: rendelkezett-e vizsgázó a történelmi személyiség bemutatásához a szükséges ismeretekkel	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség: • Az ún. szöveges, kifejtendő feladatokra adott válaszoknál **elvárt a szerkesztett szöveg**. E szempontból tehát **nem értékelhető** a nagyrészt vázlatosan összeállított vagy egymással nem összefüggő mondatokból álló válasz. • Elvárható, hogy a vizsgázó gondolatmenete **összefüggő, követhető, logikus** legyen. • A válasz szerkezete megfelel-e a feladat által megkövetelt gondolatmenetnek?	**1**

A **hosszú, szöveges** feladatok általános javítási szempontjai:

Szempontok	Pont
A feladat megértése: • A vizsgázó megértette-e, a feladatban felvetett problémát. • A feladatban kijelölt tárgyat elemzi-e? • A vizsgázó válasza túlnyomó részében a probléma elemzésére irányul? • A vizsgázó válasza eltér-e a feladatban megfogalmazott témától? • Tudja-e tartani a témát?	**4**
Kompetenciák szerint: • **A források használata** kompetencia alapján a vizsgázó összegyűjtötte-e a forrásban megtalálható információk nagy részét / egy részét? • A vizsgázó felismerte és megnevezte-e a forrás által illusztrált vagy képviselt történelmi jelenséget? • A vizsgázó be tudta-e építeni válaszába saját ismereteit, azokat összefüggésbe hozta-e a forrással? • A forráshasználat beépült-e a válaszba? • A vizsgázó levont-e következtetéseket a forrás történelmi hátterére, keletkezésének körülményeire vonatkozóan (amennyiben a feladat ezt megkövetelte)?	**12**
• A válasz kifejtéséhez használta-e a vizsgázó a korszakra és a témára vonatkozó történelmi **szakszókincset**, fogalmi hálót? • A téma kifejtése során **helyesen használta**-e a történelmi fogalmakat?	
• A válaszadás során az elemzését **az időbeli sorrendiséget** és a **térbeli viszonyaikat** figyelembe véve mutatja-e be?	
• Az Eseményeket **alakító tényezők** között rámutat a történelmi események okaira, következményeire, általában több okot, következményt tud felsorolni. • Történelmi személyiségek bemutatásakor: rendelkezett-e vizsgázó a történelmi személyiség bemutatásához a szükséges ismeretekkel? • Jól emelte-e ki elemzésében a lényeget?	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség: • Az ún. szöveges, kifejtendő feladatokra adott válaszoknál elvárt a szerkesztett szöveg. E szempontból tehát nem értékelhető a nagyrészt vázlatosan összeállított vagy egymással nem összefüggő mondatokból álló válasz. • Elvárható, hogy a vizsgázó gondolatmenete összefüggő, követhető, logikus legyen. • A válasz szerkezete megfelel-e a feladat által megkövetelt gondolatmenetnek? • Az értékelésnél meg kell állapítani, hogy a tanuló rendelkezik-e megfelelő elemző képességgel.	**5**

10. FELADAT (Kereszténység) (rövid feladat)

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		A vizsgázó túlnyomórészt a kereszténység fő tanításait elemzi.	**1**
KOMPETENCIÁK	1.4 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó megfogalmazza a keresztény vallás legalább 3-4 fő tanítását. Pl.: megváltás/messiáshit, Jézus Krisztust tekintik megváltónak, a szeretet parancsa, a hit mint a megváltás forrása. A kereszténység tanítása lelki, erkölcsi és a hivő magatartásával kapcsolatos követelményeket is megfogalmaz (pl. Az első keresztények értékrendjében fontos szerepet kapott a szegénység, a szenvedés, az önfeláldozás).	**10**
	2.1 A történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó helyesen használja a korszak leírásához szüksége s történelmi szakszókincset: keresztény, pogány, egyház, keresztény, evangélium, megváltó, vallás.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	**1**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

A keresztények **Jézus Krisztust** tekintették a zsidók által várt **megváltónak**. (A Krisztus név jelentése: Isten fölkentje.) Jézus prédikációiban meghirdette az „**új szövetséget**”, „Isten országát”, amit az első keresztények **örömhírnek** (Evangélium) neveztek. Fő tanításai: a **szeretet** parancsa (az ellenfél szeretetére is vonatkozik), a **messiáshit**, a **bűnbocsánat**, a **hit** mint a **megváltás** forrása. A keresztények életvitelére és magatartására vonatkozó tanítások a **szegénység**, az **önfeláldozás** és a **szenvedések** elfogadása, a hit terjesztése. (Tanításait tanítványai az „Evangéliumokban” foglalták össze.) A kereszténység mind világmagyarázatban, mind érvényességben az **egyetemességre** törekedett: a megváltás nemcsak egy népre, hanem **mindenkire** vonatkozik (szemben más ókori vallásokkal).

12 pont	

11. FELADAT (Egyesült Államok a XIX. században) (rövid feladat)

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban a két fél erőviszonyainak alakulása szempontjából döntő tényezőket elemzi.	**1**
KOMPETENCIÁK	1.4 Történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez .	A vizsgázó a térképről leolvashatja, hogy Észak az iparosodottabb, a Dél mezőgazdasági jellegű; hogy nagyvárosok főleg északon találhatóak, hogy a népesség nagyobbik fele északon összpontosul; hogy a kikötők zöme északon van; hogy az északiak a háború alatt blokád alá vették a délieket.	**10**
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a korszakra jellemző gazdasági és politikai fogalmakat (pl. blokád, népsűrűség stb.) helyesen használja saját szövegben.	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése 4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése 4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése	A diák megállapíthatja, hogy Északnak kedveznek az erőviszonyok: mivel nagyobb a népesség, hosszú távon nagyobb hadsereget tud kiállítani; a háborúhoz szükséges ipar ott található; a flotta északon erősebb, tehát elzárhatja a délieket; így megfoszthatják az utánpótlástól és mezőgazdasági termékeik értékesítésétől, vagyis a háború folytatásához szükséges pénz előteremtésétől.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	**1**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

Észak alapvetően népességi és gazdasági szempontból volt fölényben: a népesség jelentős, és **az iparvidékekhez hasonlóan** itt található, míg **a Dél elsősorban mezőgazdasági jellegű volt**. Így **a tömeghadsereghez szükséges erőforrások északon álltak rendelkezésre**.
A fegyvergyártás és a kereskedelem szempontjából döntő jelentőségű **nagyvárosok is elsősorban északon feküdtek**. Így **a flotta is északi kézben volt**, ami **lehetővé tette a déliek blokád alá vételét.** A blokád révén az északiak **megfoszthatták a délieket az utánpótlástól és mezőgazdasági termékeik értékesítésétől**, vagyis a háború folytatásához szükséges pénz előteremtésétől.
Megállapítható, hogy **már a háború kirobbanásakor az északiaknak kedveztek az erőviszonyok, s ez a fölény a háború folyamán egyre inkább előtérbe került.**

12 pont	

12. FELADAT (Károly Róbert) (rövid feladat)

Értékelési szempontok		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban arra fókuszál, hogy milyen lépések segítették elő a pénzügyi reformot.	**1**
KOMPETENCIÁK	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása 1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése 1.9 Részletek iránti érzékenység források feldolgozása és elemzése során	A vizsgázó a források alapján megállapíthatja: Károly Róbert engedélyezte, hogy a papság és a nemesség birtokain is nyithassanak nemesfémbányákat; hogy átengedi nekik a bányabér harmadát; hogy az uralkodó értékálló pénzt veret; hogy a jobbágyokra kiveti a kapuadót.	**10**
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó alkalmazza és helyesen használja a korszak gazdaságtörténeti fogalmait (pl. bányabér, urbura, pénzverési monopólium, egyenes adó stb.).	
	4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése 4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése	A diák a forrás alapján felismeri, hogy bányareformjával növelni kívánta a nemesfém kitermelését, ezért a bányabér harmadának átengedésével érdekeltté tette ebben a földbirtokosokat. Megállapítja, hogy korábban eltagadták a bányákat, és jogtalanul folyt a kitermelés. Felismeri, hogy a növekvő termelés alapfeltétele az értékálló pénz kibocsátásának. Érti, hogy az uralkodó felhagy az évenkénti pénzbeváltással, és ezért állandó egyenes adót vezet be (kapuadó).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	**1**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

Károly Róbert országa pénzügyi stabilitása érdekében – kihasználva Magyarország gazdag ércvagyonát – a **nemesfém kitermelését kívánta előmozdítani.** Annak érdekében, hogy a **földbirtokosokat érdekeltté tegye** a kitermelésben, és ne titkolják el bányáikat, **engedélyezte, hogy a papság és a nemesség birtokain is nyithassanak nemesfémbányákat.** A földbirtokosoknak **átengedte** a bányászok által fizetett bányabér, **az urbura harmadát.**
Az uralkodó felismerte, hogy a növekvő termelés alapfeltétele az értékálló pénz kibocsátásának. Ezért **felhagyott az évenkénti pénzbeváltással**, s az ezzel együtt járó pénzrontással. Az így **kieső jövedelmeinek pótlására vezette be** az uralkodó az első állandó egyenes adót, **a kapuadót**.

12 pont	

13. FELADAT (Hunyadi törökellenes harcai) (hosszú feladat)

Értékelési szempontok		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó megoldásában elsősorban Hunyadi János hadjáratait, hadseregét mutatja be, állításaihoz, elemzéséhez több helyen a forrásokból és a megadott térképről szerzett információkat használ.	**4**
KOMPETENCIÁK	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása 1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	A vizsgázó a szöveges forrásokból összegyűjti a Hunyadi János hadseregére (pl. keresztesek, parasztok, külföldi zsoldosok) és az általa alkalmazott harcmodorra vonatkozó információkat. Az atlasz térképéről leolvassa a csaták helyszínét, időpontját, jelzi azok kimenetelét saját ismereteit felhasználva. A vizsgázó az írásos forrásokból szerzett információt közvetve (csak rá utalva) vagy közvetlenül összekapcsolja a térképről leolvasott adatokkal (pl.: a várnai csata 1444-es hadjáratához való kötése). A források vagy saját ismeretei alapján következtethet arra, hogy sikereiben része volt az általa megteremtett nemzetközi összefogásnak.	**12**
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a korszak hadtörténeti és politikai (zsoldos, keresztes, stb.) fogalmait helyesen használja.	
	3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között 4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	A vizsgázó a nándorfehérvári győzelmet bemutatva kitér annak okaira, hazai és nemzetközi következményeire.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	**5**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

Hunyadi János korának egyik **legkiválóbb hadvezére** volt, hadászata ötvözte a **nyugat-európai zsoldoshadseregek** harcmodorát (nehézfegyverzetű lovasság) a **huszita és a paraszti harcmodorral** (gyalogság, szekérvár). Seregében helyet kaptak a külföldi zsoldosokon kívül a **felkelő parasztok** és a **keresztesek** is. (Alkalmazta korának tűzfegyvereit, a nándorfehérvári ütközetben fontos szerepet kaptak sajkásai.) Nemzetközi összefogást tartott szükségesnek a török Európából való kiűzéséhez. Tisztségei révén szerzett és birtokaiból származó **jövedelmét a törökellenes küzdelmekre** fordította.
Hunyadi törökellenes harcait az 1440-es évek elején kezdte meg – fényes győzelmeket aratva az Erdélybe betörő különböző török seregek fölött (1441, Gyulafehérvár, 1442.) **1443-as hosszú hadjárata** során támadásba lendült át, és többtízezres hadseregével mélyen behatolva a **Balkánra (pl. Nis, Szófia, Drinápoly)** egy sor győzelmet aratott, (amelyek eredményeképpen előnyös békét kötött a törökkel.). **1444**-ben újabb hadjáratot indított, amelynek végén a **várnai csatában** vereséget szenvedett, s maga az uralkodó **I. Ulászló** is meghalt. Utolsó támadó jellegű hadjárata **1448-ban a rigómezei** csatában szintén vereséggel végződött. Hunyadi ezután védekezésre rendezkedett be, és az **1456**-os török támadást (II. Mohamed) (Kapisztrán János ferences szerzetes) **keresztesei** és **parasztfelkelői** segítségével, az egyéni helytállás szép példáival (Dugovics Titusz) sikeresen verte vissza.

21 pont	

14. FELADAT (A kiegyezés előzményei) (rövid feladat)

Értékelési szempontok		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban a kiegyezéshez vezető út külpolitikai vonatkozásait mutatja be és elemzi.	**1**
KOMPETENCIÁK	1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	A vizsgázó a vázlatról leolvashatja: Oroszország 1849-ben segített leverni a magyar szabadságharcot, mikor és kik között zajlott: a krími háború, az olasz-francia-osztrák háború és a porosz-osztrák háború;	**10**
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a diplomáciatörténet jellemző fogalmait (pl. fegyverszünet, egyensúly, béke) helyesen használja.	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése 3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	A diák a nyilak alapján értelmezi, kik voltak a szembenálló felek; felismeri ez alapján, hogy a krími háborúban Ausztria elvesztette Oroszország támogatását; felismeri, hogy Ausztria sorozatos vereséget szenvedett Poroszországtól és Olaszországban.	
	4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése 4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése	Saját ismeretei és a vázlat adatainak összevetése alapján kimutatja, hogy a magyar kérdés rendezetlensége meggátolta Ausztria külpolitikai mozgásszabadságát. Levonja azt a következtetést, hogy az elszigetelődő Ausztria nagyhatalmi állásának fenntartása érdekében rendezni volt kénytelen a magyar kérdést.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	**1**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

A korszak nagy nemzetközi konfliktusai mind érintették Ausztriát. A krími háborúban, mivel szembe fordult, **elvesztette** Ausztria egyetlen nagyhatalmi támogatóját, az 1849-ben a magyar szabadságharcot leverő **Oroszországot.**
Az olasz-francia-osztrák háború, majd a porosz-osztrák háború vereségei megrendítették Ausztria **nagyhatalmi helyzetét**. A császárnak szembesülnie kellett azzal a ténnyel, hogy birodalma elszigetelődött, s **katonai kudarcaiban jelentős szerepet játszott a magyar ügy rendezetlensége.** A magyarok minden külpolitikai konfliktus során felkeléssel fenyegettek, így korlátozták a birodalom mozgásszabadságát. **Az uralkodó kénytelen volt belátni, hogy Ausztria nagyhatalmi állásának fenntartása érdekében rendezni kell a magyar kérdést.**

12 pont	

15. FELADAT (Államnyelv) (hosszú feladat)

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó a válasza kifejtése során túlnyomórészt a magyar nyelv térnyerésének, államnyelvvé válásának folyamatát elemzi.	**4**
KOMPETENCIÁK	1.4 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó a források és saját ismeretei alapján felsorolja a magyar nyelv használatának néhány jelentős területét: oktatás, színház, tudomány, törvényhozás, irodalom, sajtó stb. (kb. 4-5) vagy példákon keresztül bemutatja ezeket. A vizsgázó saját ismeretei és a források alapján megfogalmazza a magyar nyelv használatának hivatalossá tételéért folytatott küzdelem néhány jellemzőjét, és állításait konkrét példával vagy példákkal igazolja. A küzdelem egyszerre több síkon folyt: a politikai közéletben, a törvényhozásban, a Magyar Tudományos Akadémia keretein belül, a magyar szépirodalomban	**12**
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó helyesen használja a korszak politikai és eszmetörténeti jellemző fogalmait (pl. államnyelv, törvénykezés) helyesen használja.	
	4.12 A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása.	A vizsgázó felismeri, hogy a magyar nyelv ügye a reformkori országgyűlések egyik központi kérdése a nemzeti eszme kifejezője volt, és egyben az egyetlen olyan ügy, amelyet még a forradalom előtt sikerre tudtak vinni. A vizsgázó feltételezést fogalmaz meg e siker okaival kapcsolatban. Pl.: ebben a kérdésben a különböző irányzatok képviselői egyetértettek, és/vagy a kormány ebben a kérdésben volt leginkább hajlandó engedményekre.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	**5**

A kompetenciákhoz kapcsolódó **lehetséges** tartalmak (optimális megoldásnál):

A reformkor során a magyar nyelv használatának hivatalossá tételéért folytatott küzdelem a **nemzet felemelkedésére** irányuló törekvések egyik fontos tényezője volt. A magyar kultúra szinte minden területén jelentős erőfeszítéseket tettek a magyar nyelv használatának általánossá tételéért. Erre példa a **Magyar Tudós Társaság** alapszabálya, amely a **magyar tudomány** keretein belül legfontosabb céljául tűzte ki a magyar nyelv ápolását. A nyelvápolás ügye a **politikai küzdelmeknek** is központi témája volt. A kronológia alapján megfigyelhető, hogy a magyar a **politikai közélet és az oktatás minden** szintjén is fokozatosan kizárólagos nyelvvé vált. Ezt a folyamatot tetőzte be az 1844-ben elfogadott nyelvtörvény, amely a magyart tette a Magyar Királyság hivatalos nyelvévé. A törvény tükrözte a reformnemesség felfogását az **„egy politikai nemzet”** nemzet fogalmáról, amit Szemere Bertalan véleménye is tükröz.
A magyar államnyelvért folytatott küzdelem sikerét főleg az tette lehetővé, hogy a legkülönbözőbb politikai irányzatok is egyet tudtak érteni ebben a kérdésben, az udvar pedig a magyar nyelv kérdésében kompromisszumkészséget mutatott.

21 pont	

Összpontszám (45 pont)	

A TELJES FELADATLAP ÖSSZPONTSZÁMA (90 PONT)	